

ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิด
เชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 4

A NEED ASSESSMENT FOR ACADEMIC MANAGEMENT BASED ON
DESIGN THINKING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF
NAKHONRATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

¹กรวิชญ์ ศรีกันหา และ ²ประทุมทอง ไตรรัตน์

¹Korawich Srigunha and ²Pratuntong Trirat

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ประเทศไทย

Siam Technology College, Thailand

¹krumos@banhuapang.ac.th

Received: September 15, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 1, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 124 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครูระดับประถมศึกษาตอนต้น และครูระดับประถมศึกษาตอนปลายรวมทั้งสิ้น 496 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 412 คน คิดเป็น 83.06% เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และแบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง .67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

นครราชสีมา เขต 4 จากการวิเคราะห์สภาพภายในโดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (= 3.831 SD. 0.738) และระดับที่พึงประสงค์ ระดับมาก (= 4.350 SD. 0.839) และความต้องการจำเป็น พบว่า การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้อยู่ในกลุ่มสูงซึ่งเป็นจุดอ่อน ($PNI_{modified} = .147$) และการวัดประเมินผลอยู่ในกลุ่มสูงซึ่งเป็นจุดอ่อน ($PNI_{modified} = .141$) และปัจจัยภายนอก สภาพเทคโนโลยีอยู่ในกลุ่มสูงซึ่งเป็นจุดอ่อน ($PNI_{modified} = .147$) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ อยู่ในกลุ่มสูงซึ่งเป็นจุดอ่อน ($PNI_{modified} = .184$)

คำสำคัญ: การคิดเชิงออกแบบ, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, การบริหารวิชาการ

Abstract

The study has the objectives to investigate the present and desirable states; analyze the strengths, weaknesses, opportunities, threats, and the needs for academic management based on the designed thinking for sustainable development; and to propose academic management strategies based on the designed thinking for sustainable development. It adopted a quantitative research approach and included a sample of 124 schools under the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 4. A total of 496 informants consisted of school directors, deputy directors in academic affair, primary school teachers, and secondary school teachers. There were altogether 412 respondents or 83.06%. Instruments employed were a current and desirable states questionnaire, and a strategies feasibility and propriety evaluation form as a 5-point rating scale with IOC in a range of .67 - 1.00 and reliability of .92. Statistics employed frequency, percentage, mean, and standard deviation, including Priority Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis. Results reported that the current and desirable states of academic management based on the designed thinking for sustainable development of Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 4 as analyzed for the internal factors in overall was found with mean at a high level (= 3.831 SD. 0.738) for the current state, and at a high level (= 4.350 SD. 0.839) for the desirable state. The needs for curriculum development, development of educational media, innovations, technologies, and learning sources were at a high level, as weaknesses ($PNI_{modified} = .147$), and the measurement and evaluation was at a high level, as weakness ($PNI_{modified} = .141$). For external factors, the state of technologies was at a high level, as weakness ($PNI_{modified} = .147$); and the development of educational media, innovations, technologies, and learning sources was at a high level, as weaknesses ($PNI_{modified} = .184$).

Keywords: Designed Thinking, Sustainable Development, Academic Management

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีความสามารถ และมีคุณธรรมเพื่อนำความสามารถให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม โดยการจัดการต้องให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของชาตินั้นๆ และวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาตนเองเพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตจากทักษะต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และกระบวนการจัดการศึกษาระบบการบริหารวิชาการที่เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกันอย่างเต็มศักยภาพ มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานวิชาการต่างๆ ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

กระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการสำหรับใช้ในการพัฒนานวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ 3) การระดมสมอง 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบและสอดคล้องกับมานิตย์ อาษานอก (2561) ศึกษาเรื่องการบูรณาการการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า การคิดเชิงออกแบบช่วยสร้างการเรียนรู้ของนิสิตและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ผ่านการลงมือปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อช่วยแก้ปัญหาผู้เรียนและสังคมช่วยเพิ่มคุณค่าและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้รับแนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สอดคล้องกับหลักการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยึดหลัก 5 ประการ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และ 5) การเสริมสร้างความสามารถของไทยในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้โรคอุบัติใหม่ โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์กรระหว่างประเทศโดยสหประชาชาติกำหนดขึ้น คือการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อ

ความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีการขับเคลื่อนดำเนินการโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนในสังกัดอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการประเมินผลด้านวิชาการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม (สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4, 2566) สอดคล้องกับ รายงานของ World Economic Forum (WEF) 2019 ในการจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก จากเด็กและเยาวชนของ 141 ประเทศ พบว่าความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยนั้นลดลง จากอันดับที่ 38 ลงไปสู่อันดับที่ 40 โดยปัจจัยหนึ่งที่ลดอันดับของประเทศไทยตกลงมา มาจากคะแนนด้านการเรียนการสอนของไทยที่มีการฝึก Critical Thinking พบว่าต่ำที่สุด ได้คะแนนเพียง 37 คะแนนเท่านั้น จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และจากผลการวิจัยของป๋องปอนด์ รักอำนวยกิจ และยศวีร์ สายฟ้า, (2563) โดยได้ทำการออกแบบแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ตามโครงสร้างของข้อสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA และแบบทดสอบโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยเทียบกับนานาชาติ หรือ TIMSS ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้น ป.6, ม.4 และ ปวช.1 จำนวนทั้งสิ้น 6,235 คน ใน 5 ภูมิภาค 10 จังหวัด โดยศึกษาปัจจัยด้านผู้เรียน โรงเรียน การใช้เวลา และครอบครัวประกอบด้วย พบว่า เด็กไทยได้คะแนนการคิดวิเคราะห์ เกินร้อยละ 60 ในทุกวิชา เพียงร้อยละ 1.09 โดยเด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีทักษะการคิดวิเคราะห์น้อยกว่า และมีจิตสำรณะน้อยกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่า นักเรียนที่มีการเรียนพิเศษเสริมทักษะด้านการเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนพิเศษ ซึ่งให้เห็นว่าระบบการเรียนในโรงเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพิจารณาการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า การบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารที่จะสามารถนำไปเพื่อพัฒนาการจัดการองค์กรให้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน การพัฒนาของชุมชนในภาพการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคาม และความต้องการจำเป็นการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ ครูระดับประถมศึกษาตอนต้น และครูระดับประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 180 สถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา แห่งละ 1 คน รวม 124 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ แห่งละ 1 คน รวม 124 คน และครูประกอบด้วย ครูระดับประถมศึกษาตอนต้น แห่งละ 1 คน และครูระดับประถมศึกษาตอนปลาย แห่งละ 1 คน รวม 248 คน รวมทั้งสิ้น 496 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่งในปัจจุบัน อายุ วุฒิ การศึกษาสูงสุดและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามต่อการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยใช้คำถามปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index (PNI_{modified}) เพื่อระบุความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จากการวิเคราะห์สภาพภายในโดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (= 3.811) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก (= 3.831) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อยู่ในระดับมาก (= 3.823)

ส่วนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของปัจจัยภายนอกของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ปัจจัยภายนอกทั้ง 4 ด้านคือ สภาพเศรษฐกิจ สภาพเทคโนโลยี สภาพการเมือง และสภาพสังคม โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (= 3.873) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพการเมือง อยู่ในระดับมาก (= 3.901) รองลงมา คือ ด้านสภาพเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก (= 3.823) สำหรับด้านการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (= 4.350) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก (= 4.393) รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (= 4.354) และปัจจัยภายนอกของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ปัจจัยภายนอกทั้ง 4 ด้านคือ สภาพเศรษฐกิจ สภาพเทคโนโลยี สภาพการเมือง และสภาพสังคม โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (= 4.408) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก (= 4.434) รองลงมา คือ ด้านสภาพการเมือง อยู่ในระดับมาก (= 4.432)

ในส่วนของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต พบว่า

จุดแข็ง ของการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิด กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 คือ การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.131$)

จุดอ่อน ของการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารวิชาการตามแนวคิด กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.147$) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.147$) และการวัดและ ประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.141$)

โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีดังนี้

1) สภาพสังคม ($PNI_{modified} = 0.134$) เป็นโอกาสสำหรับการจัดการเรียนรู้และ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็นภาวะคุกคามสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การวัดและ ประเมินผล และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้

2) สภาพเศรษฐกิจ ($PNI_{modified} = 0.135$) เป็นโอกาสสำหรับการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นภาวะคุกคามสำหรับการพัฒนาหลักสูตร

3) สภาพการเมือง ($PNI_{modified} = 0.136$) เป็นโอกาสสำหรับมีการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็นภาวะคุกคามสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การวัดและ ประเมินผล และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้

4) สภาพเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 0.147$) เป็นภาวะคุกคามสำหรับการวัดและ ประเมินผล และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ แต่เป็นโอกาส สำหรับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพึงประสงค์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการ บริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สภาพ ปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 อันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและ ประเมินผล และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก โดยที่สภาพนั้นนับว่าเป็นจุดอ่อนของการบริหารวิชาการในส่วนของการจัดลำดับความสำคัญ

ตามความต้องการจำเป็น พบว่า การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มต่ำส่วนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มสูง ซึ่งจากข้อค้นพบจากการวิจัยแสดงได้ว่าการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควรมีการเพิ่มในการดำเนินการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพที่ยังมีปัญหา จากการให้ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ หลักสูตรที่ยังไม่รัดกุม การขาดแคลนผู้อำนวยการสูงสุดในการจัดการ บุคลากรยังล่าช้าในการใช้เทคโนโลยีมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้และความเข้าใจของผู้จัดการเรียนการสอนที่อาจจะยังไม่ครบตามเนื้อหาของหลักสูตร การขาดความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีอาจจะทำให้การเรียนการสอนล่าช้า การถ่ายทอดและการจัดการเรียนการสอนที่ยังละหลวมและผู้จัดการเรียนการสอนมีเวลาในการสอนน้อยและมีภาระหน้าที่ ที่มากเกินไปจนความจำเป็น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2563) กล่าวถึงการจัดการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 ในด้านการประเมินที่ควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยวัดและประเมินผลทั้งทักษะ กระบวนการ คิดความสามารถ ศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ตามสภาพจริง และ สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจุบันเรื่องการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความจำเป็นต้องเตรียมของสถานศึกษาให้มีหลักสูตรในการพัฒนากระบวนการคิดเชิงออกแบบที่เสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้เรียน และสถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการพัฒนากระบวนการคิดเชิงออกแบบที่เสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ (นภาพรณ์ เจริญทอง และเปรมพล วิบูลย์เจริญสุข, 2566) สำหรับการจัดการเรียนรู้นั้น การประยุกต์เอารูปแบบกระบวนการของการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) มาใช้อาจทำให้นักเรียนระดับประถมศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ในปัญหาที่เกิดขึ้นมากขึ้นรู้จักสังเกตอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งบางครั้งทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้แบบปกติก็เป็นได้ทำให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการแก้ไขปัญหา มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เป็นลำดับขั้นตอน มีการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการใช้ปัจจัยรอบด้านเป็นข้อมูล ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เรียนรู้หลากหลายมุมมอง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (เพ็ญจมาศ คำธนะ, 2563)

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมของนักศึกษาจำเป็นต้องบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยโดยแนวคิดที่สำคัญประกอบด้วย แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่ให้นักศึกษาสร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่าง

สิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยอาจารย์มีบทบาทช่วยกระตุ้นให้เกิดความพยายามทางความคิด การตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ลึกซึ้งถ่องแท้ด้วยตนเองในสถานการณ์จริงร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่เป็นเครื่องมือสำคัญช่วยสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ (สถานศึกษาสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2562) ได้ให้ทัศนะว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใฝ่หาความรู้ แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ กล้าแสดงออก รู้จักกาลเทศะ ปฏิบัติตนตามมารยาทสังคมได้อย่างถูกต้อง เคารพกฎกติกา มีน้ำใจนักกีฬา (สถานศึกษาบางกอกศึกษา, 2562) ได้ให้ทัศนะว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมนอกชั้นเรียนซึ่งสถานศึกษาได้จัดขึ้นเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในสถานศึกษาโดยไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร การศึกษา มุ่งเน้นให้กิจกรรมดังกล่าว เป็นส่วนเสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะความรู้ความสามารถพัฒนาการทางบุคลิกภาพ สุขภาพ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียน

ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 อยู่ในระดับมากในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยภายนอกแยกที่ละปัจจัย พบว่า สภาพการเมืองมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงสุด สภาพเศรษฐกิจเป็นลำดับที่สอง และสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า สภาพเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนสภาพสังคมเป็นปัจจัยภายนอกที่มีค่าเฉลี่ยทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด เนื่องจากปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกใน การดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธวิทย์ เลี้ยงชีพชอบ (2561) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด คนไทย 4.0 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกนั้น ด้านเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการของโรงเรียน จะส่งผลเชิงบวกและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการใหม่ผ่านสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การคิดเชิงออกแบบ คือ กระบวนการทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ นำเสนอทางแก้ไข ปัญหาแบบใหม่ที่อาจไม่เคยคิดมาก่อน ผ่าน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ 3) การระดมสมอง 4) การสร้างต้นแบบ และ 5) การทดสอบ ส่งผลต่อการพัฒนาจัดการองค์กรให้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน การพัฒนาของชุมชนในภาพการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2563-2565.
<https://bict.moe.go.th> > 2022/03 > digital-63-65
- นภาพรณ เยี่ยมทอง, และเปรมพล วิบูลย์เจริญสุข. (2566). การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิด
 เชิงออกแบบสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย, 8(4)
- ปิงปอนด์ รักอำนาจกิจ และยศวีร์ สายฟ้า. (2563). วิจัยชี้ได้กคะแนนสอบดี.
 แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/> [16 สิงหาคม 2566]
- พันธิวิญญ์ เลี้ยงชีพชอบ. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
 คนไทย 4.0. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์.
- เพ็ญจมาศ คำณะ. (2563). คู่มือการใช้หลักสูตรการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
 นวัตกรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส. กรุงเทพฯ :
 จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- มานิตย์ อาษานอก. (2561). การบูรณาการการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการ
 เรียนรู้. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม, 1(1), 6-12.
- โรงเรียนบางกอกศึกษา. (2562). กิจกรรมเสริมหลักสูตร. แหล่งที่มา:
<https://www.bangkoksuksa.com/15762346> [16 สิงหาคม 2566]
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2562). กิจกรรมเสริมหลักสูตร. แหล่งที่มา:
http://satitapp.kus.ku.ac.th/?page_id=357 [16 สิงหาคม 2566]
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้น
 พื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. แหล่งที่มา:
<http://tdri.or.th/wpcontent/uploads/2014/06/wb103.pdf> [16 สิงหาคม 2566]
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี
 งป. 2566. <https://www.korat4.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.
 กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563 –
 2565). ม.ป.ท.
- Schwab, Klaus. (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. World Economic
 Forum. Accessed July 11, 2021.